

METODOLOGIJA ZA ZELENO OZNAČAVANJE PROJEKATA U BUDŽETU REPUBLIKE SRBIJE

BEOGRAD, DECEMBAR 2023.

SADRŽAJ

Definicije.....	3
Ciljevi i svrha.....	4
1. Obuhvat	5
1.1. Obuhvat svih ciljeva u oblasti životne sredine.....	5
1.2. Budžetske stavke	6
1.3. Institucionalni obuhvat	6
2. Metodologija.....	7
2.1. Ključni alati za obeležavanje	7
2.1.1. Tabela (eng. <i>scorecard</i>) za obeležavanje zelenog budžeta	7
2.1.2. Zelena lista EU	8
2.1.3. Formiranje Radne podgrupe za OZB.....	11
2.2. Detaljnije: proces dodeljivanja oznake	11
2.2.1. Uloge i odgovornosti u obeležavanju	11
2.2.2. Vodič za korake u obeležavanju za resorna ministarstva i Radnu podgrupu za OZB	12
2.2.3. Kontračinjenični scenariji	14
3. Upravljanje: uloge, odgovornosti, vremenski okvir.....	17
3.1. Obeležavanje prioriternih oblasti finansiranja.....	17
3.1.1. Nosioći programa u resornim ministarstvima obeležavaju prioriternu oblast finansiranja: 15. mart	17
3.1.2. Provera kvaliteta: april	17
3.1.3. Nacrt izveštaja o obeležavanju POF: maj.....	17
3.2. Obeležavanje godišnjeg budžeta	17
3.2.1. Priprema budžeta: jul-avgust.....	17
3.2.2. Provera kvaliteta: početak septembra	17
3.2.3. Mapiranje: oktobar	18
3.2.4. Izveštaj o zelenom budžetu: do 15. novembra	18
4. Konkretni rezultati	18
4.1. Predlog budžeta i Uputstvo za pripremu budžeta za 2025. godinu.....	18
4.2. Smernice	19
4.3. Kratak izveštaj o OZB za interne budžetske pregovore.....	19
4.4. Prilog uz nacrt budžeta za 2025. godinu.....	19
4.5. Izveštaj o izvršenju zelenog budžeta	19
4.6. Građanski vodič kroz budžet Republike Srbije	19

Definicije

Zeleno budžetiranje je „budžetski proces u okviru kojeg se doprinosi budžetskih stavki zaštiti životne sredine identifikuju i procenjuju u odnosu na konkretne pokazatelje učinka, u cilju boljeg usklađivanja budžetskih politika sa ciljevima u oblasti zaštite životne sredine“.¹

Postupci **obeležavanja zelenog budžeta** nastoje da identifikuju budžetske mere koje doprinose (pozitivno ili negativno, tj. zeleno ili smeđe) klimi i životnoj sredini. Opseg obeležavanja može da obuhvati relevantne rashode (i poreske prihode) čiji glavni cilj nije vezan za klimu ili životnu sredinu.²

Metodologija obeležavanja zelenog budžeta je specifičan pristup kategorizaciji rashoda, poreskih rashoda i oporezivanja, prilagođen potrebama zemlje i baziran na konkretnim dimenzijama ekološke i klimatske politike.

Mapa puta za zeleno budžetiranje je jasan i detaljan vremenski plan za konkretne aktivnosti na uvođenju obeležavanja zelenog budžeta u Srbiji, uključujući uloge i odgovornosti ministarstava i sektora, kao i zahteve u pogledu izgradnje kapaciteta i tehničke pomoći.

Referentni okvir zelenog budžetiranja (eng. GBRF) je okvir koji je izradila Evropska komisija i koji precizira ključne elemente za obeležavanje zelenog budžeta i obezbeđuje osnovni paket alata za države koje žele da uvedu obeležavanje u svojoj zemlji. Ne zasniva se na univerzalnom modelu koji odgovara svima, već se nadovezuje na postojeću dobru praksu i ukazuje na moguće puteve napretka i poboljšanja tokom vremena.³

Okvir pokriva 5 elemenata:

- 1) obuhvat: životna sredina, budžetske stavke, nivo vlasti,
- 2) metodologija: „lajt“ obeležavanje ili sveobuhvatniji pristupi,
- 3) konkretni rezultati: budžetsko izveštavanje, uputstva za pripremu budžeta, višegodišnje planiranje, izveštaji vanbudžetskih jedinica,
- 4) upravljanje: ad hoc radna podgrupa ili stalne strukture, angažovanje zaposlenih u resornim ministarstvima,
- 5) transparentnost i odgovornost: konkretni rezultati za javnost, angažovanje Skupštine, itd.

Taksonomija EU za održivo finansiranje je klasifikacioni sistem koji definiše kriterijume za održive ekonomske aktivnosti koji su usklađeni sa trajektorijom ka nultim neto emisijama do 2050. godine i širim ekološkim ciljevima osim klimatskih ciljeva.

Taksonomski kompas EU je vizuelni prikaz sektora, aktivnosti i kriterijuma uključenih u delegirane akte Taksonomije EU. Kompas je Excel fajl koji je jednostavan za upotrebu i može se koristiti za proveru da li su aktivnosti navedene u Taksonomiji.⁴

¹ https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2021-05/dp140_en.pdf

² https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-11/dp196_en.pdf

³ <https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-05/European%20Union%20Green%20Budgeting%20Reference%20Framework.pdf>

⁴ <https://ec.europa.eu/sustainable-finance-taxonomy/taxonomy-compass>

Sve definicije u vezi sa upravljanjem javnim finansijama date su u članu 2. Zakona o budžetskom sistemu.⁵

Ciljevi i svrha

U Srbiji opšti cilj obeležavanja zelenog budžeta (OZB) je da se **budžetski procesi države učine transparentnijim i dostupnijim javnosti, tako što se jasno ukazuje na to kako su opredeljena budžetska sredstva i rashodi povezani sa ciljevima zaštite životne sredine.**

To podrazumeva akcenat na:

- obeležavanju rashoda povoljnih po životnu sredinu.
- saopštavanju rezultata obeležavanja javnosti.

Obeležavanje zelenog budžeta će:

- ojačati okvir za praćenje.
- obezbediti osnovu za državno planiranje i prioritizaciju na srednji rok.
- postaviti temelje za obeležavanje nepovoljnih i kombinovanih rashoda na srednji rok.
- obezbediti jasnu kategorizaciju mera povoljnih za životnu sredinu koje se naknadno mogu koristiti kao, na primer, osnova za odlučivanje o javnim nabavkama i investicijama.
- obezbediti, na duži rok, veću usklađenost pristupa koji se koriste u Srbiji i EU.

⁵ Službeni glasnik Republike Srbije, br. 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013 - ispr., 108/2013, 142/2014, 68/2015 - dr. zakon, 103/2015, 99/2016, 113/2017, 95/2018, 31/2019, 72/2019, 149/2020, 118/2021, 138/2022, 118/2021 - dr. zakon i 92/2023)

1. Obuhvat

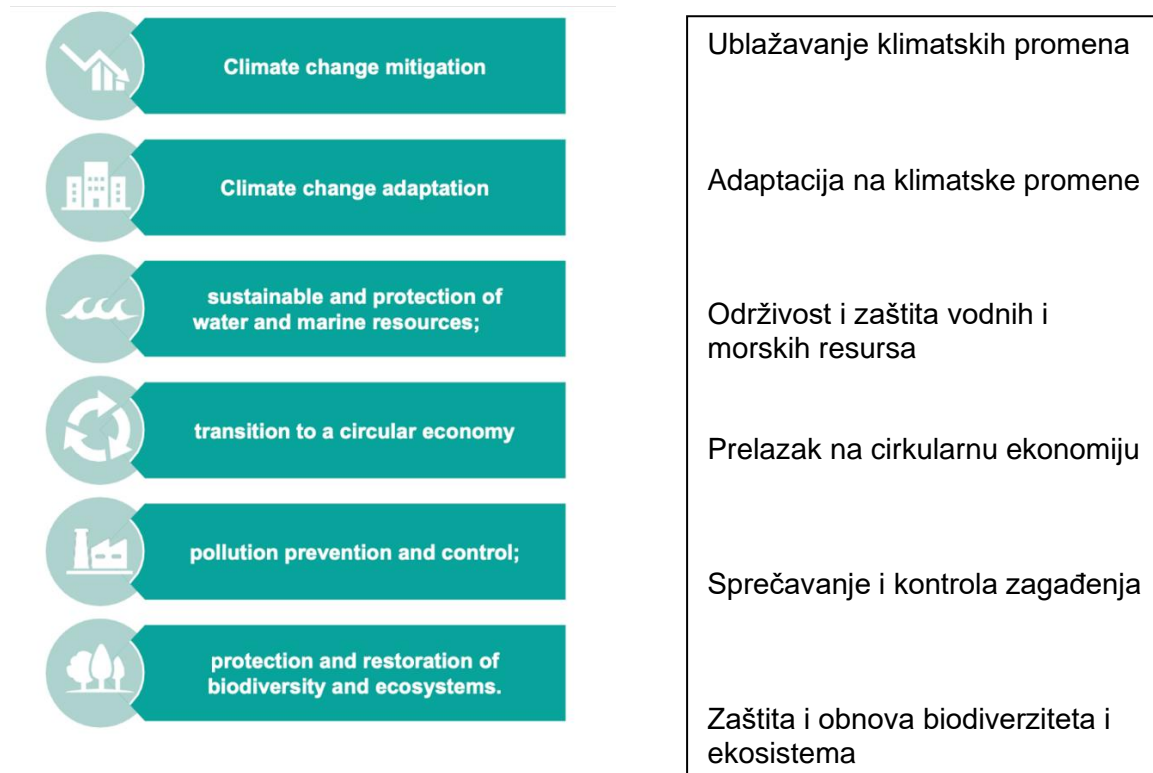
1.1. Obuhvat svih ciljeva u oblasti životne sredine

Moguće je sprovesti obeležavanje rashoda vezanih za klimu, a da se ne uzmu u obzir druge dimenzije politike zaštite životne sredine. Međutim, u Srbiji postoji nekoliko strateških dokumenata koji uzimaju u obzir dodatne dimenzije politike zaštite životne sredine.

Nacrt strategije zaštite životne sredine u Srbiji – Zelena agenda za Republiku Srbiju za period 2024-2030 – sadrži nacрте stubova politike dekarbonizacije, cirkularne ekonomije, smanjenja zagađenja, očuvanja biodiverziteta i zaštite prirodnih resursa, održive poljoprivrede (i prilagođavanja klimatskim promenama u poljoprivrednom sektoru) i međuresorna pitanja, kao i unapređenje integrisane politike zaštite životne sredine.⁶ Drugi strateški dokumenti, kao što su Zelena agenda za Zapadni Balkan i Sofijska deklaracija, imaju širok, ali malo drugačiji obuhvat. Iz tog razloga, OZB će imati za cilj širok obuhvat svih ciljeva u pogledu zaštite životne sredine.

Iako je obuhvat uglavnom sličan, ni jedan od ovih dokumenata nije u potpunosti usklađen sa Taksonomijom EU za održivo finansiranje (u daljem tekstu: Taksonomija EU) (vidi **Error! Reference source not found.**). Ipak, logično je da se obeležavanje zasniva na Taksonomiji EU. Taksonomija EU je važan reper u EU i već se koristi kao referenca za obeležavanje i budžetsko izveštavanje. Pored toga, zaposleni zaduženi za obeležavanje će moći da koriste kategorije održivih finansija iz Taksonomije EU i pratećih dokumenta, uključujući Taksonomski kompas EU i delegirane akte, kao paket alata za identifikovanje održivih investicionih aktivnosti.⁷

Error! Reference source not found. **Slika 1: Ciljevi u oblasti zaštite životne sredine u Taksonomiji EU**⁸

⁶ Ovaj nacrt je podložan promenama, prema informacijama dobijenim od MZŽS.

⁷ Vidi: <https://ec.europa.eu/sustainable-finance-taxonomy/taxonomy-compass>

⁸ Vidi: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2020-03/200309-sustainable-finance-teg-final-report-taxonomy_en.pdf

Izvor: EU, 2020, Taxonomy: Final report of the Technical Expert Group on Sustainable Finance

U prvom ciklusu obeležavanja, odluka da li će se dodeliti oznaka „povoljan“ baziraće se na **EU Zelenoj listi budžetskih stavki čiji se neto uticaj na životnu sredinu može generalno smatrati „zelenim“ (u daljem tekstu: Zelena lista)**.⁹ Cilj Zelene liste je da zemljama članicama EU obezbedi polaznu tačku za razvoj metodologije obeležavanja. Struktura u opštim crtama prati Klasifikaciju funkcija države (COFOG).

Detaljno objašnjenje Zelene liste je dato u Odeljku 2.1.2. Zelena lista je Excel tabela koja se nalazi u prilogu ove metodologije.

1.2. Budžetske stavke

Metodologija OZB se primenjuje na klase 400000 Tekući rashodi i 500000 Izdaci za nefinansijsku imovinu, kao što je navedeno u Pravilniku o kontnom okviru.¹⁰

Usvojene metodološke prakse – dogovorena ograničenja u budžetiranju – fokusiraće obuhvat na državne funkcije koje su najrelevantnije za životnu sredinu i klimatske promene. Ove prakse su definisane u odnosu na Kontni okvir i smatraju neke potklase rashoda po definiciji neutralnim, i stoga irelevantnim za obeležavanje. Potklasa 440000 se po definiciji smatra neutralnom kako bi se izbeglo dvostruko brojanje. Ove potklase su prikazane u Tabela 1.

Tabela 1- Podrazumevane neutralne potklase rashoda i izdataka

KLASA I POTKLASA	Neutralna po definiciji	Obeležena u FG 2025.	Obeležena u FG 2026.	Obeležena u FG 2027.
KLASA 400000: Tekući rashodi*		•	•	•
410000) Rashodi za zaposlene	•			
440000) Otplata kamate i prateći troškovi zaduživanja	•			
470000) Socijalno osiguranje i socijalna zaštita	•			
KLASA 500000: Izdaci za nefinansijsku imovinu*		•	•	•

Poreski rashodi i poreski prihodi za sada neće biti obeležavani. Predloženim promenama obuhvata ovih budžetskih kategorija bavi se Mapa puta za OZB za period 2024-2026. godina.

1.3. Institucionalni obuhvat

OZB će obuhvatiti one elemente budžeta Republike Srbije koji su najrelevantniji za životnu sredinu i klimu. Metodologija se primenjuje na sve direktne i indirektne korisnike budžeta Republike Srbije, što će biti detaljno opisano u Uputstvu za pripremu budžeta.

⁹ Zelena lista i prateća dokumenta – uključujući i Smeđu listu za nepovoljne rashode – mogu se preuzeti sa https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/green-budgeting-eu_en#:~:text=Green%20budgeting%20is%20a%20process,budgetary%20policies%20with%20environmental%20goals
¹⁰ Službeni glasnik RS, br. 16/2016, 49/2016, 107/2016, 46/2017, 114/2017, 20/2018, 36/2018, 93/2018, 104/2018, 14/2019, 33/2019, 68/2019, 84/2019, 151/2020, 19/2021, 66/2021, 130/2021, 144/2022, 26/2023 i 83/2023).

To znači da će se oznaka takođe dodeljivati budžetskim transferima nižim nivoima vlasti, a čiji je cilj u pogledu zaštite životne sredine uključen u Zelenu listu EU (vidi Odeljak 2.1.2).

2. Metodologija

2.1. Ključni alati za obeležavanje

2.1.1. Tabela (eng. *scorecard*) za obeležavanje zelenog budžeta

Potrošnja iz budžeta Republike Srbije kategorisaće se na više načina u zavisnosti od uticaja na klimu ili životnu sredinu. **Tabela** za kategorizaciju rashoda prikazana je na Slika 2.

U prvoj godini obeležavanja, oznaka će biti dodeljena samo stavkama sa povoljnim efektom po životnu sredinu. Stoga će dodeljena oznaka biti ili „zelen“ (tj. povoljan za životnu sredinu) ili rashod neće biti obeležen.

U narednim godinama biće uveden složeniji pristup, nakon odgovarajućih izmena u FMIS SPIRI (dodatne informacije su dostupne u Mapi puta OZB za period 2024-2026).

Kada se uvede obeležavanje dodatnih kategorija, biće obezbeđene dodatne smernice u vidu ažurirane Metodologije OZB. To će podrazumevati složeniji i granularniji pristup klasifikaciji ekološki povoljnih rashoda, dodeljivanje oznaka za svih šest dimenzija zaštite životne sredine, i uzeće se u obzir sve kategorije opisane u nastavku.¹¹

Slika 2: Kategorije za obeležavanje u Srbiji

Klasifikacija po bojama	Kategorija
	Nepoznat – nedovoljno informacija da bi se obeležio rashod
	Neutralan – smatra se da stavka nema uticaj na klimu ili životnu sredinu
	Nepovoljan uticaj – aktivnost koja se smatra nepovoljnom po jednu od 6 dimenzija politike zaštite životne sredine
	Kombinovan – povoljan za neke ekološke dimenzije, ali nepovoljan za druge
	Povoljan ishod po životnu sredinu naveden na Zelenoj listi EU

¹¹ Opcije za detaljniju klasifikaciju biće razvijene kako bi obuhvatile šest ekoloških ciljeva Taksonomije EU: ublažavanje klimatskih promena, adaptacija na klimatske promene, održivo upravljanje vodama i zaštita morskih resursa, cirkularna ekonomija, prevencija i kontrola zagađenja, biodiverzitet i ekosistemi.

- **Nepoznate stavke** su rashodi za koje nije dostupno dovoljno podataka ili informacija o određenoj stavki da bi se izvršila kategorizacija.
- **Neutralne stavke** su rashodi koji se ne smatraju relevantnim za bilo koju od šest dimenzija politike zaštite životne sredine i klimatske politike. Za veći deo rashoda, usvojene metodološke prakse definišu stavke rashoda koje automatski treba obeležiti kao „neutralne“ (detaljnije u odeljcima **Error! Reference source not found.** i 1.3).
- **Nepovoljne stavke** su rashodi koji se nalaze na „smeđoj“ listi budžetskih stavki EU, čiji se neto uticaj na životnu sredinu može smatrati „smeđim“ ili nepovoljnim, ili ukoliko su obeleženi kao potencijalno štetni po životnu sredinu u Taksonomskom kompasu EU.
- **Kombinovane stavke** su rashodi koji imaju pozitivan uticaj na neke dimenzije životne sredine, ali negativan uticaj na druge, npr. stavke koje su navedene u Taksonomskom kompasu EU kao povoljne za ublažavanje klimatskih promena ili adaptaciju na njih, ali za njih postoje dodatni aspekti navedeni u Kompas za druge dimenzije životne sredine pod kolonom DNSH (eng. „*Do no significant harm*“ - „Ne nanosi bitnu štetu“).
- **Povoljne stavke** su rashodi koji se nalaze na „zelenoj“ listi budžetskih stavki EU, čiji se neto uticaj na životnu sredinu može smatrati „zelenim“.

2.1.2. Zelena lista EU

U prvoj instanci biće primenjeno „lajt“ obeležavanje, tj. obeležavanje samo povoljnih stavki koje jasno odgovaraju sektorima i kategorijama na Zelenoj listi EU (Prilog I). Zelena lista je spisak budžetskih stavki čiji se neto uticaj na životnu sredinu može smatrati „zelenim“ i koji u opštim crtama prati nivoe klasifikacije koji se koriste u Klasifikaciji funkcija države (COFOG).¹²

Zelena lista klasifikuje budžetske stavke u:

- sektore – široke COFOG funkcije, npr. poljoprivreda, šumarstvo, ribolov i lov.
- kategorije – mogući široki ciljevi za određeni sektor, npr. poljoprivreda i prehrambeni sistemi.
- potkategorije – primeri detaljnijih mera potrošnje, npr. organska poljoprivreda.

Odgovorna lica za programe (tj. nosioci programa) u resornim ministarstvima treba da koriste informacije sa liste kao bazu za dodelu zelene oznake na nivou projekata i aktivnosti.

Zelena lista se sastoji od spiska strateških ciljeva koji su eksplicitno povoljni po životnu sredinu. Namera ili cilj određene aktivnosti ili projekta su, kao takvi, dovoljni da se dodeli povoljna oznaka. Tako, na primer, ukoliko aktivnost ili projekat ima za cilj da podrži prevenciju poplava,

¹² Zelena lista budžetskih stavki čiji se neto uticaj na životnu sredinu može generalno smatrati „zelenim“ data je u prilogu ovoj metodologiji. Data joj je prednost u odnosu na alat Taksonomija EU za održivo finansiranje jer odgovara COFOG-u. Zelena lista je napravljena posebno za izradu liste za OZB i, kao COFOG, uzima u obzir opseg i raznovrsnost aktivnosti države. Možete je preuzeti sa ovog sajta Evropske komisije: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/green-budgeting-eu_en#:~:text=Green%20budgeting%20is%20a%20process.budgetary%20policies%20with%20environmental%20goals

nabavku ekološki prihvatljivih proizvoda ili smanjenje upotrebe pesticida ili đubriva, treba da bude obeležen kao „zelen“. Uticaj stavke rashoda na životnu sredinu ne zahteva dalju istragu da bita stavka bila obeležena kao povoljna.

Zelena lista uključuje primere rashoda, ekoloških taksi i poreskih rashoda. U ovoj fazi, samo rashodima će biti dodeljena oznaka. Pominjanja poreza i poreskih rashoda mogu da se zanemare. Na

Slika 3 i Slika 4 dati su izvodi iz Zelene liste.

Slika 3: Izvod iz Zelene liste - primeri rashoda u kategoriji Poljoprivreda i prehrambeni sistemi za potkategorije Organske poljoprivrede i agroekologije i Održive poljoprivrede

Kategorija: Poljoprivreda i prehrambeni sistemi	
Potkategorija	Primeri mera
Organska poljoprivreda i agroekologija	Podrška za održivu i organsku poljoprivredu, uključujući agroekologiju i agrošumarstvo – uzgajanje mešovitih kultura, plodored sa leguminozama / Podrška za održivu rekonverziju i održavanje organske poljoprivrede i agroekoloških praksi / Podrška za usluge organskoj poljoprivredi
	Podrška za smanjenje upotrebe pesticida i đubriva u uzgajanju useva / Podrška za nehemijske prakse zaštite bilja / Podrška za kompostiranje
Održive poljoprivredne prakse	Podrška ekološkim i održivim praksama u pogledu opreme, kao što su agroekologija i agrošumarstvo, diversifikacija kultura, uzgajanje mešovitih kultura, plodored sa leguminozama / Podrška za implementaciju pejzaža visokog nivoa diverziteta širom poljoprivrednog zemljišta
	Podrška za konverziju organogenog zemljišta sa visokim sadržajem ugljenika i remedijaciju zemljišta / Podrška za održavanje i poboljšanje fizičkog, hemijskog i biološkog kvaliteta zemljišta.
	Podrška praksama koje preokreću trend pada broja poljskih ptica i divljih oprašivača

Slika 4: Izvod iz Zelene liste - primeri rashoda u kategoriji Upravljanje šumama (crno) i Energetska efikasnost i tranzicija (plavo)

Kategorija: Upravljanje šumama	
Potkategorija	Primeri mera
Podrška šumama da se prilagode klimatskim promenama	Mere prilagođavanja kako bi se ublažio uticaj klimatskih promena na ekosisteme šuma / zaštita od šumskih požara
Programi za pošumljavanje, obnova i očuvanje	Subvencije za održivu aforestaciju ili reforestaciju i održivo upravljanje šumama / subvencije za očuvanje šuma.
Kategorija: Energetska efikasnost i tranzicija	
Potkategorija	Primeri mera
Proizvodnja i korišćenje obnovljive energije	Podrška proizvodnji i generaciji električne energije iz održivih obnovljivih izvora energije / podrška održivim obnovljivim izvorima energije / podrška distributivnim mrežama koje su relevantne za proizvodnju održivih obnovljivih izvora energije, prenos energije iz održivih obnovljivih izvora Podrška za korišćenje obnovljivih izvora toplotne energije i skladištenje energije / podrška za proizvodnju obnovljive toplotne energije / podrška za infrastrukturu za obnovljivu toplotnu energiju
Smanjenje zavisnosti od fosilnih goriva	Podrška alternativnim izvorima energije / podrška za alternative fosilnim izvorima, kako za gorivo tako i za druge upotrebe (npr. plastika) Podrška prihvatanju električnih automobila
Pametni energetske sistemi i ušteda energije	Podrška za investicije koje štede energiju, kogeneracija visoke efikasnosti, efikasno daljinsko grejanje i hlađenje Podrška povećanju energetske efikasnosti profesionalnih aktivnosti / podrška za električnu mrežu, proizvodnju vodonika i transport vodonika Podrška zelenijim i klimatski prihvatljivim tehnologijama

Prilikom razmatranja dodele oznake, odgovorna lica za programe (tj. nosioci programa) u resornim ministarstvima treba da uzmu u obzir sledeće pretpostavke. (**Error! Reference source not found.**).

Okvir 1: Zelena lista EU – pretpostavke

Zelena lista ne uključuje stavke sa dvoznačnim uticajem, kao što je hidroenergija – koja ima pozitivan uticaj na klimu, ali potencijalno negativan uticaj na biodiverzitet. Iz istog razloga, nuklearna energija i građevinska delatnost nisu uključene. Projektima / aktivnostima sa dvoznačnim uticajem ne treba da dodeliti povoljnu oznaku.

Zelena lista isključuje stavke koje mogu biti označene kao prelazne tehnologije, tj. koje su ekološki štetne, ali koje zagađuju manje od stavki koji se trenutno koriste. Često korišćen primer je upotreba prirodnog gasa kao prelaznog goriva, npr. ugradnja sistema grejanja na gas kao zamena za uglj.

Zelena lista ne obuhvata različite nijanse zelene. OZB u Srbiji će pružiti informacije o količini novca potrošenog na ekološki povoljne aktivnosti i projekte, ali neće pružiti informacije o njihovom uticaju na životnu sredinu.

Izvor: : European Commission (n.d.). [Lists of green and brown budgetary items: explanatory notes](#) – kliknite na hajperlink da biste posetili stranicu.

2.1.3. Formiranje Radne podgrupe za OZB

Formiraće se Radna podgrupa za OZB, sastavljena od manjeg broja zaposlenih iz Radne grupe, koja će se redovno sastajati i biti odgovorna za teške odluke o obeležavanju, snositi krajnju odgovornost za obezbeđenje kvaliteta i podržavati konsultacije i saradnju svih uključenih subjekata. Uloge i odgovornosti Radne podgrupe za OZB detaljno su opisane u Odeljku 2.2.

Sastanci Radne grupe za OZB će obezbediti forum za rešavanje pitanja koja se pojave, postizanje saglasnosti oko načina odvijanja procesa i dogovora o doslednim pristupima.

2.2. Detaljnije: proces dodeljivanja oznake

2.2.1. Uloge i odgovornosti u obeležavanju

Obeležavanje će se odvijati u dve faze:

Faza 1: Nosioci programa u resornim ministarstvima će morati da dodele oznaku aktivnostima i projektima (programima) za koje su odgovorni. Ova oznaka će biti „zelena“ (povoljan za životnu sredinu) ili se neće izvršiti obeležavanje. Oznaka treba da bude dodeljena u koordinaciji sa finansijskom jedinicom.

Faza 2: Radna podgrupa za OZB biće odgovorna za donošenje odluka o **tome kako označiti teške ili dvoznačne slučajeve** i za **provere kvaliteta** obeležavanja od strane resornih

ministarstava, uključujući obezbeđivanje granularnijeg obeležavanja u ekonomskoj klasifikaciji (4 cifre) gde je to potrebno kako bi se izbeglo lažno ozelenjavanje (eng. *greenwashing*).

2.2.2. Vodič za korake u obeležavanju za resorna ministarstva i Radnu podgrupu za OZB

Faza 1: Resorna ministarstva

Da bi dodelili oznaku, **nosioci programa u resornom ministarstvu** 1.3treba da:

1. **identifikuju** projekte i aktivnosti koji se mogu smatrati **neutralnim po definiciji** u skladu sa usvojenim metodološkim praksama prikazanim u Tabela 1.
2. **sastave širu listu relevantnih projekata i aktivnosti** za koje smatraju da bi mogli da zasluže „zelenu“ oznaku, na osnovu Zelene liste EU. Tabela 2 prikazuje odabrane primere obeležavanja iz budžeta za 2023. godinu koje je izvršeno u kontekstu emisije zelene obveznice.
3. **izvrše proveru kvaliteta:**
→ prođu kroz širu listu i odluče da li oznaka može da se dodeli bez daljih ispitivanja. **Ukoliko se očekuje da će sav ili veoma veliki deo rashoda dovesti do povoljnih uticaja na životnu sredinu ili klimu i da NEĆE imati značajne nepovoljne uticaje na bilo koju od šest ekoloških dimenzija u Taksonomiji EU, rashod može biti obeležen kao „zelen“.**
→ Ukoliko projektima i aktivnostima na široj listi **ne može odmah da se dodeli povoljna oznaka** – jer su dvoznačni ili je potrebno više informacija – **treba ih proslediti Radnoj podgrupi za OZB radi dalje provere.** Dodatne smernice Radne podgrupe za OZB biće dostupne u godišnjem Uputstvu za pripremu budžeta.
4. **SPIRI:** Svim zelenim projektima i aktivnostima, u saradnji sa Odeljenjem za finansije resornog ministarstva, dodele „zelenu“ oznaku u SPIRI. Detaljna uputstva biće navedena u Uputstvu za pripremu budžeta.
5. **pripreme kratak izveštaj:** Za sve odluke o obeležavanju koje se proslede Radnoj podgrupi za OZB, nosioci programa moraju da izrade **kratak izveštaj u kojem objašnjavaju razloge za nedodeljivanje oznake.**

Obuka će biti obezbeđena kako bi zaposleni u resornim ministarstvima i članovi Radne grupe razumeli logiku obeležavanja, znali kako da procene da li da dodele povoljnu oznaku i razumeli konkretne zahteve procesa obeležavanja.

Faza 2: Radna podgrupa za OZB – složeni slučajevi i obezbeđenje kvaliteta

Da bi dodelila oznake u složenim ili dvoznačnim slučajevima, **Radna podgrupa** treba da:

1. **pregleda izveštaj koji je dostavilo resorno ministarstvo**, u kojem se objašnjava zašto oznaka nije dodeljena. Može li Radna podgrupa racionalno da se složi oko oznake na osnovu ovih informacija? Ukoliko može, resorno ministarstvo treba da dodeli dogovorenu oznaku, u skladu sa instrukcijama Radne podgrupe.
2. **Ukoliko nije moguće doneti odluku, projekat ili aktivnost treba da se uporede sa kontračinjeničnim scenarijem, tj. scenarijem u kojem se projekat ili aktivnost ne**

realizuju. Da li bi to moglo da donese gore posledice po životnu sredinu i/ili klimu? Ukoliko je tako, resorno ministarstvo treba da dodeli povoljnu oznaku, u skladu sa instrukcijama Radne podgrupe. U Odeljku **Error! Reference source not found.** u daljem tekstu nalazi se objašnjenje kontračinjeničnih scenarija, a u

3. Tabela 3 primeri konkretnih slučajeva iz budžeta za 2023. godinu.

U cilju obezbeđenja kvaliteta, Radna podgrupa treba da proveri sve povoljne oznake koje su dostavila resorna ministarstva kako bi se postarala da:

1. **sve povoljne oznake** su u skladu sa Zelenom listom EU.
2. **može da se očekuje da će sav ili veoma veliki deo rashoda imati povoljan uticaj na životnu sredinu ili klimu BEZ značajnog nepovoljnog uticaja** na bilo koju od šest ekoloških dimenzija u Taksonomiji EU.
3. **Kada Radna podgrupa proceni da će znatan deo određenog projekta ili aktivnosti verovatno biti neutralan, ponovo razmotri obeležavanje od strane resornog ministarstva na detaljnijem nivou**, tj. na nivou ekonomske klasifikacije (4 cifre). To će pomoći da se smanji lažno ozelenjavanje i obezbedi kvalitet procesa.

Ovaj relativno jednostavan pristup će obuhvatiti najznačajnije rashodne stavke sa uticajima za koje se generalno smatra da su povoljni po jednu od šest ekoloških dimenzija u Taksonomiji EU u budžetima svih uključenih ministarstava.

Pristup „lajt“ obeležavanja koji se zasniva na Zelenoj listi EU obezbediće da ova aktivnost bude administrativno izvodljiva s obzirom na ograničene kapacitete i kratke vremenske rokove.

2.2.3. Kontračinjenični scenariji

Dvoznačni slučajevi i prelazne tehnologije su izuzeti iz Zelene liste EU. Međutim, pridržavanje ovog pravila može podrazumevati isključivanje prilično značajnih kapitalnih rashoda, a zeleno obeležavanje će verovatno otkriti nekoliko izazovnih slučajeva gde nije sasvim jasno kako rashode treba obeležiti.

Moguće rešenje za takve slučajeve je da se koriste kontračinjenični scenariji kao osnova za donošenje odluke o dodeli oznake. Ukoliko se ovakav pristup primeni, **projekat ili aktivnost se porede sa kontračinjeničnim scenarijem po kojem se projekat ili aktivnost ne realizuju**: ukoliko je rezultat veća šteta po životnu sredinu, rashodu se dodeljuje povoljna oznaka. Ovo je jednostavan i operativan pristup koji se lako može reprodukovati i koji ne zahteva složene modele ili detaljno znanje.

Jedan od primera o kojima će se verovatno raspravljati je transportna infrastruktura. U Francuskoj, kontračinjenični scenario koji se koristi za transportni sektor je drumski transport. Stoga se rashodi u oblasti transporta koji se odnose na vidove transporta sa boljim ekološkim ishodima od drumskog saobraćaja smatraju povoljnim, kao što su železničke pruge i železnička infrastruktura, čak i ukoliko su konstruisani za vozove na dizel.

Tabela 2: Odabrani primeri obeležavanja zelenih rashoda uzeti iz budžeta za 2023. godinu

Ministarstvo (klasifikacija)	Program	Funkcija	Programska aktivnost/projekat	Rashodna stavka	Zelena lista (broj stavke)
MGSI (14810)	0702	450	5026	Program vodosnabdevanja i prerade otpadnih voda u opštinama srednje veličine u Srbiji V i Zelenim gradovima	Upravljanje otpadnim vodama i prerada otpadnih voda (133) Vodosnabdevanje - subvencije za vodni i sanitarni sektor (198)
MGSI (14810)	0702	450	5047	Program integrisanog upravljanja čvrstim otpadom u Srbiji	Upravljanje otpadom (od 110 nadalje)
MZŽS (14850)	0404	56-	0014	Podsticaji za kupovinu ekološki prihvatljivih vozila	Čista/električna prevozna sredstva (80)
MZŽS (14850)	0404	560	4008	Smanjenje zagađenja vazduha u Srbiji iz individualnih izvora	Smanjenje zagađenja – prečišćavanje vazduha i smanjenje zagađenja (136)
MZŽS (14850)	0406	560	5003	Nabavka opreme za sakupljanje i reciklažu	Upravljanje otpadom – promovisanje sortiranja, recikliranja i ponovne upotrebe (110)

Tabela 3: Odabrani primeri obeležavanja zelenih rashoda uzeti iz budžeta za 2023. godinu

Ministarstvo (klasifikacija)	Program	Funkcija	Programska aktivnost/projekat	Rashodna stavka	Zelena lista (broj stavke)	Kontračinjenični + komentari
MGSI (14810)	0702	450	5027	Rekonstrukcija železničke pruge Niš - Dimitrovgrad	Saobraćajna infrastruktura – održive i niskouglenične železnice – energetski efikasno renoviranje železničke infrastrukture (77)	Iako ovo možda nije jasno vidljivo u skladu sa Zelenom listom – železnička pruga može biti namenjena korišćenju dizela – kontračinjenični scenario nerekonstruisanja železničke pruge će verovatno dovesti do intenzivnijeg drumskog transporta, a samim tim i većih emisija gasova sa efektom staklene bašte. <i>Nema potrebe da se prosleđuje RPG za OZB.</i>
MGSI (14810)	0702	450	5055	Izgradnja nove luke u Beogradu	Transport – infrastruktura – ozelenjavanje luka (79)	Kontračinjenični scenario neizgradnje luke može dovesti do manje rečnog transporta i više drumskog teretnog transporta (veće emisije gasova sa efektom staklene bašte) ili manje rečnog transporta i više železničkog teretnog transporta (manje emisije gasova sa efektom staklene bašte). <i>Provera od strane zaposlenih u MGSI sa relevantnim znanjem i prosleđivanje RPG za OZB.</i>
MGSI (14810)	0702	450	5056	Proširenje kapaciteta Luke Sremska Mitrovica	Transport – infrastruktura – ozelenjavanje luka (79)	Kontračinjenični scenario neproširivanja luke može da dovede do manje rečnog transporta i više drumskog teretnog transporta (veće emisije gasova sa efektom staklene bašte) ili više železničkog teretnog transporta (manje emisija sa efektom staklene bašte). <i>Provera od strane zaposlenih u MGSI sa relevantnim znanjem i prosleđivanje RPG za OZB.</i>
MGSI (14810)	0702	450	5078	Modernizacija železničkog sektora u Srbiji	Saobraćajna infrastruktura – održive i niskouglenične železnice – energetski efikasno renoviranje železničke infrastrukture (77)	Kontračinjenični scenario nmodernizacije železničkog sektora verovatno bi doveo do većeg drumskog saobraćaja i time većih emisija gasova sa efektom staklene bašte. <i>Nema potrebe da se prosleđuje RPG za OZB.</i>

3. Upravljanje: uloge, odgovornosti, vremenski okvir¹³

3.1. Obeležavanje prioritetnih oblasti finansiranja

3.1.1. Nosioци programa u resornim ministarstvima obeležavaju prioritetne oblasti finansiranja: 15. mart

Nosioци programa u resornim ministarstvima treba da obeleže svoje prioritete za finansiranje u naredne tri fiskalne godine pri podnošenju prioritetnih oblasti finansiranja (POF).¹⁴ Gore opisani postupak treba slediti u dodeli oznake (vidi Odeljak 0).

3.1.2. Provera kvaliteta: april

Radna podgrupa za OZB će sprovesti proveru kvaliteta inicijalnog obeležavanje POF od strane resornih ministarstava. Informacije prikupljene u ovoj fazi će se koristiti kao baza za detaljne smernice o obeležavanju u godišnjem Uputstvu za pripremu budžeta.

3.1.3. Nacrt izveštaja o obeležavanju POF: maj

Radna podgrupa za OZB će prikupljati informacije iz provere kvaliteta i obeležavanja POF od strane resornih ministarstava i pripremiti inicijalni (interni) nacrt Izveštaja o zelenom budžetu, koji će biti baza za izradu Uputstva za pripremu budžeta koje se izdaje 5. jula.

3.2. Obeležavanje godišnjeg budžeta

3.2.1. Priprema budžeta: jul-avgust

U julu i avgustu, nosioци programa u resornim ministarstvima treba da obeleže programski nivo (projekti/aktivnosti) u svojim finansijskim planovima u skladu sa godišnjim Uputstvom za pripremu budžeta koje je 5. jula upućeno svim budžetskim korisnicima. Pri dodeli oznake, treba pratiti prethodno opisane postupke (Odeljak 2.2).

Složeni slučajevi u obeležavanju treba da budu prosleđeni Radnoj podgrupi za OZB tokom ovog perioda, tako da se kompletno obeležavanje razreši do trenutka podnošenja finansijskih planova.

Do 15. septembra svi budžetski korisnici moraju da podnesu svoje finansijske planove – uključujući završeno obeležavanje svih relevantnih programa rashoda.

3.2.2. Provera kvaliteta: početak septembra

Pre uključivanja rezultata obeležavanja u preliminarni nacrt Zakona o budžetu za 2025. godinu, na radionici u **prvoj nedelji septembra** pod vođstvom MF za sve članove Radne podgrupe za OZB i Radne grupe pregledaće se i finalizirati provizorne odluke o

¹³ Rok za pripremu i usvajanje godišnjeg Zakona o budžetu je utvrđen u članu 31. Zakona o budžetskom sistemu.

¹⁴ Na ovaj način, obeležavanje zelenog budžeta će se odraziti na srednjoročnu perspektivu rashoda i predstojeću Fiskalnu strategiju, a takođe će se podići svest o uticaju finansijskih prioriteta na životnu sredinu među zaposlenima u resornim ministarstvima, zaposlenima u Ministarstva finansija i zaposlenima u Ministarstva zaštite životne sredine.

obeležavanju kako bi se obezbedila **doslednost i kvalitet**, fokusirajući se na rashode za koje je bilo teško dodeliti oznaku.

Eksterni stručnjaci mogu takođe biti pozvani na ovu radionicu kako bi obezbedili nezavisan pregled metodologije i rezultata, kao i veću težinu procesu obezbeđivanja kvaliteta.

Rešavanje sporova: Ukoliko Radna grupa ne bude mogla da se dogovori o dodeli određene oznake, resorna ministarstva moraju dati jasno objašnjenje za svoje mišljene o oznaci. Na kraju će se odluka zasnivati na većinskom stavu Radne grupe, pri čemu će Ministarstvo finansija imati odlučujući glas.

3.2.3. Mapiranje: oktobar

U ovoj fazi, Radna podgrupa za OZB će mapirati obeležene programe (projekat/aktivnosti) prema ekonomskoj klasifikaciji. Mapiranje se sastoji od identifikovanja stavki zelenih rashoda na programskom nivou (tj. projekata i aktivnosti) i njihovog disagregiranja do nivoa ekonomske klasifikacije, kao što je navedeno u Odeljku 1.2 ove Metodologije. U tu svrhu, Sektor budžeta MF i Uprava za trezor MF radiće u tesnoj koordinaciji na formulisanju i izvršenju prilagođenih upita za izveštavanje iz FMIS-a, koji će omogućiti izračunavanje stvarne zelene potrošnje koja se može identifikovati kao zelena, kako u pogledu ciljeva potrošnje, tako i ekonomske prirode rashoda. Mapiranje se radi s obzirom na činjenicu da se ne može sva potrošnja iz klasa 400000 i 500000 neselektivno uračunati u zelenu potrošnju (npr. većina plata zaposlenih, rashodi na porez na dohodak i socijalne doprinose itd. po usvojenoj praksi se izuzimaju i ne obeležavaju kao zeleni).

3.2.4. Izveštaj o zelenom budžetu: do 15. novembra

Radna podgrupa za OZB, uz podršku Sektora budžeta Ministarstva finansija (MF), biće odgovorna za izradu kratkog izveštaja o rezultatima OZB. To će zahtevati da Radna grupa verifikuje sve rezultate obeležavanja i mapiranja.

Verifikacija od strane Radne grupe treba da se obavi što je pre moguće, tako da informacije koje proizlaze iz ovog izveštaja mogu da se koriste u pregovorima o budžetu između MF i resornih ministarstava, tako što će informacije o povoljnoj potrošnji uticati na izdvajanje budžetskih sredstava.

Izveštaj će naknadno biti objavljen kao prilog uz predlog budžeta za 2025. godinu, koji se podnosi Skupštini 15. novembra (vidi konkretne rezultate, u nastavku).

4. Konkretni rezultati

4.1. Predlog budžeta i Uputstvo za pripremu budžeta za 2025. godinu

Zahtev da odabrana resorna ministarstva učestvuju u OZB pri pripremi budžeta za 2025. godinu biće uključen u Zakon o budžetu za 2025. godinu. Uputstvo za pripremu budžeta za 2025. godinu sadržaće instrukcije i smernice o tome kako se obeležavanje sprovodi u praksi. Verovatno neće biti moguće obuhvatiti sve aspekte smernica u Uputstvu; u tom slučaju, biće objavljeni dodatni dokumenti kako bi se izašlo u susret toj potrebi.

4.2. Smernice

Obuka za sve relevantne zaposlene u ministarstvima i članove Radne grupe biće obezbeđena na osnovu ovih smernica, Referentnog okvira EU za zeleno budžetiranje i Zelene liste EU. **Radna grupa predvođena MF** integrisaće pouke i odluke iz svih diskusija i radionica u ažurirane smernice za OZB za budžet za 2026. godinu.

4.3. Kratak izveštaj o OZB za interne budžetske pregovore

MF će sastaviti kratak izveštaj o rezultatima OZB na kojem će se bazirati budžetski pregovori, koji se može preimenovati i koristiti kao prilog uz nacrt budžeta za 2025. godinu. Izradiće se model dokumenata za ove potrebe, uključujući sve informacije potrebne za identifikaciju rashoda i korišćeni metod klasifikacije i obrazloženja klasifikacija.

4.4. Prilog uz nacrt budžeta za 2025. godinu

MF će pripremiti izveštaj o rezultatima obeležavanja u Prilogu uz Nacrt budžeta za 2025. godinu.

Izveštaj o OZB biće predstavljen kao Prilog uz Predlog budžeta. Treba da bude podnet Skupštini u isto vreme kada se Predlog budžeta podnosi na usvajanje u Skupštini. Odgovorno osoblje u Ministarstvu finansija imaće vodeću ulogu u dostavljanju Izveštaja o OZB, a članovi Radne podgrupe za OZB i Radne grupe imaće priliku da ga pregledaju i komentarišu.

Izveštaj o OZB će sadržati kvantifikacije planiranih rashoda povoljnih za životnu sredinu. Pružiće informacije o svim rashodima koji su obeleženi u transparentnom i dostupnom formatu, koji takođe mogu razumeti i lica koja nisu eksperti za tu oblast.

Izveštaj o OZB će sadržati:

1. kratki opšti pregled aktivnosti na OZB
2. objašnjenje metodologije OZB
3. uputstva za razumevanje izveštaja
4. detaljniju analizu za eksperte

4.5. Izveštaj o izvršenju zelenog budžeta

MF će biti odgovorno za izveštavanje o aktivnosti OZB u vidu objašnjenja priloženog uz nacrt Izveštaja o izvršenju budžeta Republike Srbije. Ovo objašnjenje biće deo informacija o rezultatima programa koje se takođe prilažu uz Izveštaj o izvršenju.

4.6. Građanski vodič kroz budžet Republike Srbije

Građanski vodič kroz budžet Republike Srbije treba da sadrži informacije o rezultatima OZB iz 2025. godine, prve godine sprovođenja OZB, kao i objašnjenje o OZB, na osnovu prethodno opisanog Priloga uz Nacrt budžeta.